

РИЈЕЧ УРЕДНИШТВА

Прије три деценије – колико служи сјећање састављаче овог пригодног уводника који тада још бијаху основци –, у години која је била испуњена стрепњама због подударности са насловом чувене књиге ЦОРЦА ОРВЕЛА, негдје на прелазу из јесени у зиму, покретачи првог академског часописа за философију и социологију у Црној Гори рекли су: „Нека буде ЛУЧА“. Добро је позната инспирација, али и наставак тих ријечи које су вјечни симбол великих стваралачких подухвата, од божанског Ενιθίτω φῶς до Гутемберговог проналаска штампарије који стоји под истим знаком: *Fiat lux* – „Нека буде свјетлост“.

Утемељивачи часописа ЛУЧА – у саставу: проф. др СЛОБОДАН ВУКИЋЕВИЋ (гл. и одг. уредн. бр. I/1 [1984] до IV/1-2 [1987], потом VI/1-2 [1989] и VII/1-2 [1990]), проф. др РАТКО БОЖОВИЋ, проф. др БОГОЉУБ ШИЈАКОВИЋ (гл. и одг. уредн. бр. V/1-2 [1988], и од VIII/1-2 [1991] до XXI-XXII [2004-2005]) и проф. др САВО ЛАУШЕВИЋ – ненаметљиви су слављеници тридесетогодишњице догађаја с којим је успостављена нова академска стварност, с ослонцем на властиту традицију и оријентацијом на хуманистичку универзалност. У ријечима уредништва тада је, између осталог, јасно речено:

Очигледно да фундаментална филозофско-социолошка питања суштине људског бића, човјековог положаја у свијету и друштву, природе нашег духа која Његош поставља у *Лучи микроkozма* ни данас ништа нијесу изгубила на својој актуалности. Напротив, постала су још сложенија, деликатнија, а тиме и актуалнија. Име нашег часописа је израз овог континуитета.

Преузимајући прамен животворне ватре и духовне свјетлости са ЊЕГОШЕВЕ *Луче микроkozма* часопис ЛУЧА је оправдао своје име и своје постојање након што су синнули зраци првих бројева. Мотивација његових утемељивача била је пружити, колико стваралачки толико и критички одговор на питања и проблеме које поставља „живот у технилизованом и економизованом друштву“. Другим ријечима, пружити теоријски одговор на стварност који човјеку омогућава оријентацију у свијету.

Захваљујући тој концепцији и пасионираној посвећености уредништва, до краја осамдесетих година часопис ЛУЧА је постао узоран и утицајан, и то у обиљу стручних часописа са много дужом традицијом на тада јединственом југословенском простору. Захваљујући разноврсном садржају, актуелности, оригиналним ауторским радовима, преводима текстова најеминентнијих европских мислилаца и широком тематском распону – који укључује прилоге из философије, социологије, теологије, логике, књижевне и ликовне умјетности, филма, музике, историје и географије – часопис ЛУЧА је само потврђивао свој реноме током

деведесетих година. Управо тај период слови као златно доба, како нашег часописа тако и тада јединственог Одсјека за философију и социологију, али и Филозофског факултета у Никшићу под чијим окриљем се истовремено одигравао познати серијал научних скупова под називом *Collegium publicum*. Висок интензитет академског живота одржавале су интелектуално узбудљиве и егзистенцијално драматичне теме, карактеристичне за деведесете: рат, жртва, светост, постмодерност, умјетност... У то вријеме професори и студенти са разних одсјека матичног факултета у Никшићу и других академских центара бјеху окупљани у истинску универзитетску заједницу. Излагања са *Collegium publicum*-а углавном су објављивана у *ЛУЧИ*, док су се професорске полемике дуго препричавале међу студентима.

До 2005. године библиографија *ЛУЧЕ* је достигла 557 одредница. Та значајна грађа је најприје вриједно пописана (ГОРДАНА ЂУРОВИЋ), потом предметно прецизирана (доц. др ДРАГО ПЕРОВИЋ, философија; др ПРЕДРАГ ЂЕРАНИЋ, социологија) и напослетку значајки структурирана под руководством проф. др БОГОЉУБА ШИЈАКОВИЋА као *Библиографија часописа „Луца“ (1984–2005)*, Београд: Институт за теолошка истраживања ПБФ 2011. У међувремену је дошло до неопходности раздвајања Одсјека за философију и социологију на два самостална студијска програма, што није мимоишло ни наш часопис чија се редакција раздвојила. Али, можда је дио успјешног биланса и то што данас постоји не „само“ једна већ двије *ЛУЧЕ*, дакле (од 2007) засебна *Sociološka Luča* и (од 2009) нова серија нове-старе *ЛУЧЕ*, са поднасловом: „Часопис за философију и теорију културе и друштва“.

Два часописа настоје данас да одрже *ЛУЧУ* запаљену прије три деценије. То није нимало лако из двоструког разлога. Прије свега, покретачи и утемељивачи нашег часописа поставили су високе стандарде. С друге стране, академски императив *publish or perish* тј. „објави [текст у часопису са SCI листе] или пропани“, отежава нам рад. Ни социолошка ни философска *ЛУЧА* нису на поменутој листи која од недавно и код нас изазива праву академску грозницу. Па ипак, ова два часописа, посвећена изградњи домаће интелектуалне културе, морају да постоје и покушају да спријече „одлив мозга“ и сеобу академске памети тамо гдје је ионако има у изобиљу. Уосталом, текстови се и код нас рецензирају, а њихово објављивање је *gratis*. *Gratis pro Deo* је и рад садашњег уредништва које дјелује у условима нагле промјене академске климе ненаклоњене „непрактичним“ хуманистичким наукама.

Управо смо у тој новој клими обиљежили тридесетогодишњицу *ЛУЧЕ* која је поново спојила социолошку и философску редакцију, Студијски програм за философију и Студијски програм за социологију.

Јубилеј часописа прославили смо „гламурозно“, у складу са етимологијом те ријечи која изворно значи „чар слова“ (*glamour* од *grammar*). Научним скупом под називом: „Знање и образовање у 'друштву знања“

обиљежили смо догађај оснивања нашег часописа чарима научне ријечи која треба да расвјетљава, рашчарава, очарава, али неријетко и разочарава у својим претензијама. Сам датум одржавања скупа (13. новембар 2014) и његова тема опет су у вези са ЊЕГОШЕМ. Његовим рођењем (13. новембра 1813) започео је кратки овоземаљски живот генија коме је неугасива и побожна жеђ за знањем и образовањем осигурала мјесто у вјечности. Тему скупа је надахнула та чињеница, али њу је наметнула и савремена ситуација у којој економски интереси одређују дефиницију „јавног значаја“, постављајући немилосрдне стандарде високом образовању по цијену угрожавања његове аутономије и маргинализовања темељних хуманистичких вриједности на којима оно почива. Текстови у овом заједничком, јубиларном издању *ЛУЧЕ* настоје да одговоре на те изазове из различитих позиција које ће заједно дати читаоцу изоштренију слику савременог стања у образовању и пружити увид у нимало охрабрујућу перспективу универзитета. Али, смисао науке није да уљепшава стварност већ да је разумије, објашњава и открива истину о њој. Управо зато радови у овом издању *ЛУЧЕ* – чије само име и суштина обавезују на расвјетљавање – садрже упозорења која не би смјела да доживе судбину Касандриних пророчанстава којих се људи сјете тек када је касно.